

Datum: 22.07.2021

Medij: Vreme

Rubrika: Bez naslova

Autori: Gordana Nonin

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: U limbu sećanja i snova

Napomena:

Površina: 1827

Strana: 32,33,34,35

KULTURA

32 Intervju: **Oto Horvat, pisac**

U limbu sećanja

“I da sam ostao da živim u svom gradu, napisao bih ovaj roman, možda bi bio nešto drugačiji, ali bi glavni događaji bili isti. Pre ili kasnije zapitamo se s kakvim smo legendama i mitovima odrasli, da li su neki događaji za koje verujemo da su nas formirali bili istiniti ili su izmišljotina.

I onda je pitanje da li ćemo se i kako suočiti s njima”

Foto: Veronica Prada Moroni

Vraćajući se u rodni grad, glavni junak novog romana Ota Horvata *Noćna projekcija* (Akademska knjiga, Novi Sad, 2021), vraća se u svet detinjstva kada se “kroz klikere jedino moglo gledati na svet oko sebe”. Vraća se u vreme odrastanja i spoznaje drugosti oko sebe, u vreme prvih spoznaja nasilja oko sebe, prema životinjama, kao i prvih spoznaja ljudskog zla, oličenog u novosadskim *hladnim danima* za vreme Racije. Povratnik lako u sobu spusti ruksak sa ličnim stvarima ali, postoji i ruksak koji ne uspeva da se skine sa leđa, pun olova, koji toliko postaje deo nas da, u suštini, više i ne možemo, nikada i nigde, da se raspakujemo. To je onaj ruksak sa JOŠ LIČNIJIM stvarima.

Kada mu istraživanja o precima po gradskim arhivama više zamute sećanja nego što mu osvetle prošlost, odlučuje da, poslednje noći pred povratak kući, proveri sopstvena sećanja na događaje i snove. Iako je više voleo da hoda, seda na bicikl pod izgovorom da nema mnogo vremena, samo jednu noć pred sobom, a u stvari zato što je “voziti bicikl znak da smo konačno stigli, da smo se našli kod kuće”.

Oto Horvat je rođen u Novom Sadu, 1967. godine. Studirao je u rodnom gradu, Erlangenu i Berlinu. Pesnik je i prevodilac. Nakon prvog romana *Sabo je stao* objavljenog 2014. godine, za koji je dobio nagrade “Mirko Kovač” i “Biljana Jovanović” i koji je bio u najužem izboru za NIN-ovu nagradu, objavio je i zbirku priča *Kao Celanovi ljubavnici* 2016. godine za koju je dobio Nagradu “Karolj Sirmai”. Živi i radi u Firenci. *Noćna projekcija*, njegov drugi roman, nedavno objavljen u izdavačkoj kući Akademska knjiga, povod je za ovaj razgovor.

“VREME”: Za junaka tvog romana “prošlost je postala magla kroz koju se probija, pipajući, tu i tamo prepoznajući nešto poznato”. Pokušava da ne razmišlja i “da prati bele trake na putu”. Tvoj junak je u ovom romanu “na putu”, kroz svoj rodni grad, obilazeći tokom nekoliko noćnih sati njegova ključna mesta.

OTO HORVAT: Jedna diskusija s bratom od strica u vezi s našim dedom i njegovom fabrikom sode kao i njegovim “junačkim” učešćem u borbi protiv ruskog komunizma, pre nekoliko godina, toliko me je ispizdela da sam rešio da se i književno obračunam s tim lažnim pričama, otrovnim legendama i mitovima. Tu će sve biti crno na belo, mislio sam.

Od gradskog arhiva, preko budimpeštanskog ratnog arhiva, do crkvenih knjiga došao sam do

22. jul 2021. VREME

Datum: 22.07.2021

Medij: Vreme

Rubrika: Bez naslova

Autori: Gordana Nonin

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: U limbu sećanja i snova

Napomena:

Površina: 1827

Strana: 32,33,34,35

33

i snova

saznanja koja su bila u potpunosti suprotnosti s naracijom koju je negovalo jedno manje krilo šire porodice, a koja su dala pravo pričama moje keve.

Taj događaj s fabrikom i ratom odvuкао me je na neplanirane stranice mog detinjstva, detinjstva i odrastanja, mogu slobodno da kažem, moje generacije. Verujem da je roman bolji i kompleksniji od običnog razračunavanja s prošlošću fabrike sode i klakera. U posao hroničara i beležnika umešao se umetnik i pesnik.

Ali tvoj junak to radi vozeći se na biciklu. Na jednom mestu u romanu kažeš da je "voziti bicikl znak da smo konačno stigli kući".

Dobro, to je autoparafraza jednog davnog stiha i doživljaja nakon prve vožnje biciklom po Firenci. Sasvim nešto banalno rekao bih, objašnjivo i neobjašnjivo, ali to me je povezalo s prošlošću, s vožnjama biciklom po Novom Sadu, s mojim prošlim životom. Tek tada sam osetio da mi je grad na Arnu postao deo srca.

SLEVA NADESNO: Oto Horvat, Dušan Patić, Vladimir Orešković, Saša Radonjić (stoji gore), Stojan Janković, Boris Kulenović, Aleksandar Carić (leži dole)

Foto: Aleksandar Carić

Da, on i kaže u jednom momentu da mora sve lično proveriti i podsetiti se detalja, kako bi znao ko nije bio i ko neće nikada biti i da sve to mora zabeležiti "do poslednjeg slova", svaki trenutak tog putovanja i boravka u Novom Sadu.

I da sam ostao da živim u svom gradu napisao bih ovaj roman, možda bi bio nešto drugačiji, ali bi glavni događaji bili isti. Pre ili kasnije zapitamo se s kakvim smo legendama i mitovima odrasli, da li su neki događaji za koje verujemo da su nas formirali bili istiniti ili su izmišljotina. I onda je pitanje da li ćemo se i kako suočiti s njima.

Da li su naša sećanja na ranija vremena uvek "bodljikav teren raznoraznih znanih i naslućenih istorija..."?

Ne znam, pitaš me nešto na šta nemam definitivni odgovor. U vezi sa sećanjima fascinira me to da se u nama ponekad generišu tako ubedljive laži, sve sa detaljima, bojama i mirisima, da nas ni dobro dokumentovana istina ne može razuveriti u suprotno. Kada to znaš, onda svakom sećanju prilaziš s pincetom u ruci, odnosno u rukavicama i s maskom preko lica.

Oba roditelja tvog junaka imaju hendikep. Majka ima kraću nogu, a otac grbu. Upotrebio si jake metafore za opis drugosti. Živimo u svetu u kojem

se drugost teško ili uopšte ne prihvata. Koliko ti je kao piscu važno da pišeš o tim temama?

Hendikep roditelja mog junaka, ali i hendikep samog junaka zbog kraće noge, koji je umišljen ili stvaran, junak ne može da se odluči, metafora je drugosti koja se može, verujem, na različite načine tumačiti.

Oni su inače ostaci prve verzije romana koja je bila sva u grotesknim slikama i epizodama. Nažalost, nisam uspeo da zao kružim roman u toj praverziji na način koji bi me zadovoljio, ali sam sačuvao i ostavio znake fizičke drugačijosti junakovih roditelja u grotesknom svetlu i u ovoj, konačnoj verziji. To mi je obezbedilo distancu. Bez nje mi ne bi bilo lako da upletem izvesne stvarne situacije sa svojim roditeljima. Da ih nisam učinio drugačijim od onoga kako izgledaju ili kako su izgledali u stvarnosti, bojim se da bi svi opisi bili kičasti i slatunjavi, bez obzira na razne narativne strategije kao što su kontaminiranje događaja, izmišljanje, izostavljanje delova/detalja, pozajmljivanje i kombinovanje s tuđim doživljajima.

Mnoge tvoje pesme su ekfrazna, nastale su prema nekim slikama ili fotografijama, a u romanu Noćna projekcija ne samo da je glavni junak slikar, već spominješ pojedine slike koje su ti značajne.

Vizuelna umetnost oduvek je bila moja velika ljubav, ali nisam postao ni slikar ni istoričar umetnosti. Nekako je pisana reč prevagnula nad crtežom. Da, u pravu si, često se pozivam na slike ili ih pozivam u pomoć u svojim tekstovima. One često služe kao metafora, opisujući ih iskazujem nešto što direktno ne bi ispalo dobro.

Ekfrazna je moja ogromna fascinacija. Sakupljam knjige i članke koji se bave njome iako sumnjam da ću ikada išta uraditi s njima. To mi je postalo nekakav hobi.

A dobre ekfrastičke pesme me raspamećuju. Momenat kada se opisivanje, pa čak i ono najosnovnije, najobičnije, odvoji od opisanog, kada se tekst osamostali i počne da živi svoj život, jako je zanimljiv. Najednom slike, skulpture i fotografije zažive novim životom u pisanoj tekstu.

U romanu, u jednom trenutku pišeš o knjigama ostavljenim u sobi iz doba rane mladosti. S obzirom da lično imaš iskustvo življenja u drugim zemljama, ima već 30 godina kako si

Datum: 22.07.2021

Medij: Vreme

Rubrika: Bez naslova

Autori: Gordana Nonin

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: U limbu sećanja i snova

Napomena:

Površina: 1827

Strana: 32,33,34,35

34 Roman

Mali kućni revizionizmi

Oto Horvat: *Noćna projekcija*; *Akadska knjiga*, Novi Sad 2021.

Najjednostavniji i najpametniji način da rešim svoje nedoumice bio bi da odmah izađem iz stana. I krenem.

Što pre. U beskrajni limb. U duboke procepe prošlosti. U potisnute mape sećanja. U mašineriju noći i nostalgije.

Jer nemam vremena za gubljenje. Jer vremena imam samo za ovu jednu noć. Moram da krenem.

Na ulicu, među stabla topola, čije su ogolele krošnje izgledale kao posute snegom zbog bele izlučevine gusenica koje su proždairale lišće. Na ulicu, pod žutu i hladnu svetlost gradske rasvete, u kojoj su parkirani automobili izgledali još starije i ofucanije nego što su zaista bili, a lica prolaznika starija i bolesnija. Na ulicu, pod zvezde i napuštene svetove.

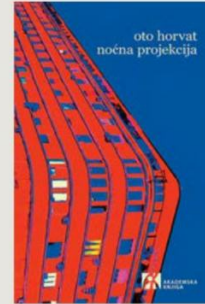
Švitalo je, dakle, kada je Filip stigao na kaptolski kolodvor. Taj neurastenični slikar, Filip Latinovicz, vratio se u rodni grad da svede račune, da li s njim ili sa samim sobom, ili je sve to u osnovi isto, teško je razgnetnuti. Čak i ako su se u međuvremenu, za ovih pustih desetljeća, i manje vispreni tumači dosetili da ništa ni nalik na "kaptolski kolodvor" ne postoji u gradu u koji se Filip vratio, i da to mora nešto značiti, samo treba dobro čitati.

Narator romana Ota Horvata takođe je slikar, i takođe se jedan zamašan komad vremena potucao od nemila do nedraga po "Evropi" pre nego što se (baš kao i pisac) skrasio u Firenci. Samo što je ovaj narator bezimen (ili naprotiv?), dok njegov grad to nikako nije, i što je "kaptolski kolodvor" ovde zapravo aerodrom, ali ne novosadski, jer takav ne postoji, nego aerodrom susednog grada, odakle će ovaj taksijem krenuti ka svojoj rodnoj varoši, gledajući usput jedno ogromno đubrište kraj autoputa koje kao da je postalo živo biće, složen i protivurečan organizam nasukan u ravnici kao kit.

A po šta je tačno došao junak Horvatov u svoj rodni grad, na nedelju dana, što je valjda ona mera vremena koja se može podneti a da nostalgiju odseljenog ne potisne idiosinkrazija domaćeg? Recimo da je u pitanju svojevrsno istraživanje, pokušaj dubljeg urona u mutne (moja Beatrice...) vode porodičnih priča koje se doimaju kao legende

bez istorijske potkrepe: o nekadašnjoj moći i bogatstvu, o jednom tako tipično maloevropskom očajničkom nastojanju da se, više sebi nego drugima, dokaže da se nije bilo tikva bez korena, nego gazda sebi i drugima, sve dok nisu došli oni tamo Bodirogićevi iz šume i uprskali stvar. Pripovedač Horvatov ni u šta od toga ne veruje, ali odnekud mu je ipak vredno potrošiti nedelju dana bivanja u starom kraju da se s tim već jednom izađe na čistac. U čemu – i nije to baš neki spojler – nekog većeg uspeha biti neće, jer takve su naše istorijske priče: obično se pokaže da nema svedoka, nema dokumenata, neke najvažnije stranice iz simboličkih ličnih i kolektivnih dosjese su istrgnute, a kada i spaljene... Što sve naše priče čini još nepouzdanijim, ali utoliko i podložnijim svojevrsnoj *statusnoj autofikciji*, slobodnom divljanju malih kućnih revizionizama.

Eto, to je ono što ponajviše zanima našeg pripovedača, našeg slikara ne-Latinovicza, ali čitalac prema tome nema nikakvu obavezu, nego je slobodan povesti se za svojim asocijacijama i fascinacijama, a Horvatovo je pripovedno lukavstvo u tome što će čitaoca baš u tom smislu diskretno, a opet raskošno nahraniti, što će se odmaknuti od svog naratora (kojem je, bez mistifikacije, pozajmio štošta od sopstvene biografije i drugog rasutog tereta nefikcijskih generalija) i povesti čitaoca na jednu (noćnu) turu Novim Sadom iz kojeg je pripovedač

otišao, i Novim Sadom u koji se pripovedač vratio, doduše samo na nedelju dana. Pa sad, sve baveći se svojom arhivatorskom misijom, zapravo rekapitulira i svoju forma-

tivnu, novosadsku životnu etapu: ljubavi i prijateljstva kojih je bilo, i one kojih je samo moglo biti, a onda ko zna šta bi bilo; detinje surovosti sa odraslim posledicama, igre odrastanja i sazrevanja, tajne i laži u državi, u gradu i u kući (poput apokrifnog tunela koji vodi do tvrđave, ali i posve opipljive očeve fioke sa duplim dnom, u kojoj će narator otkriti nešto šokantno, a šokira nas ono za šta nemamo dobar odgonetni ključ), duh mesta koje naizgled stoji i duh vremena koje je naizgled proteklo.

I sve će se to uglavnom nagurati u jednu jedinu noć, poslednju pred polazak nazad u Firencu sa sterilnog "kaptolskog kolodvora" za čelične ptice, katarzičnu noć u kojoj će Horvat poslati svog pripovedača napolje iz kuće, da odbicikla završnu turu po pepelištima vlastite mladosti, susrećući kako žive ljude tako i njihove sablasne dvojnike, kako stvarne kuće tako i njihove odavno "nestvarne" stanare. A sve to Oto Horvat radi na način pesnika koji i u prozi traži esencijalno bitno, a u izrazu više prigušeno nego pompezno. Jer, slikar ovaj njegov romaneskni junak jeste, ali Filip Latinovicz ipak nije, nego se više doima kao nekakav izdorzeli podunavski Holden Kolfild u kružnom velosipedskom rastanku od slatke ptice mladosti. Čulno, tiho i noćno a moćno, na rubu hronične melanholije; novosadski, naposletku, zašto ne reći. ¶

TEOFIL PANČIĆ

» otišao iz Novog Sada (Mađarska, Nemačka i sada već dugo Italija), govoriš o bibliotekama koje su konceptijski različite, osim dva ili tri autora čija su dela "ostale svetle tačke pored ostalih knjiga kako u staroj tako i u

novoj kućnoj biblioteci". Koja su, za tebe, ta "dva, tri autora"?

Zamka je poistovetiti junaka s autorom. Ali, kada me već pitaš za omiljene pisce, poneo bih svuda sa sobom svog kompletnog Kiša, svog kompletnog Bernhar-

da, sve od Kucija (u italijanskom izdanju) i neke romane Mikloša Meseja, Antuneša i Crnjanskog.

Nosim ih iz jedne zemlje u drugu kao deo svog (književnog) identiteta. Oni su mi štit i konjica koja stiže u presudnim mo-

22. jul 2021. VREME

Datum: 22.07.2021

Medij: Vreme

Rubrika Bez naslova

Autori: Gordana Nonin

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: U limbu sećanja i snova

Napomena:

Površina: 1827

Strana: 32,33,34,35

mentima. Čak i prilikom fizičkog nošenja knjiga pri selidbi, oni su u specijalnim kutijama koje se najlakše nose.

A u stvarnosti pored njih, u svojoj biblioteci čuvam i knjige, romane i zbirke pesama i priča, svojih prijatelja. Pokojni Borivoje Adašević zauzima posebno mesto među njima, ne samo zbog kvaliteta njegove proze nego i iskrenog prijateljstva.

Da li je prošlost lakše izmaštati ili je se prisetiti?

Nemam pojma. Meni je u slučaju ovog romana bilo jednostavnije da napravim dobru kombinaciju. Činjenice su mi poslužile kao odskočna daska, kao izbledele granični stubovi. Mašta, snovi, činjenice. Totalni delirijum.

Kako tebi Novi Sad izgleda danas?

Super mi je. Mislím, promene su neizbežne. Pogledaj samo naša lica, koliko su se ona promenila u odnosu na nas od pre trideset godina. Ja uživam u Novom Sadu svaki put kada dođem kod keve. Grad u suštini čine moji prijatelji i poznanici, majka. Oni čine štimung, oni daju smisao mom boravku u njemu.

Mnoge se kuće ruše, srušena je i ona slikara i pesnika Stojana Jankovića u kojoj se, tokom osamdesetih, okupljala ekipa prijatelja, pesnika i drugih umetnika, u Ulici Jovana Subotića. U kakvom ti je sećanju ostao taj period pred rat, pre '91? Koliko je uticalo na tebe, to zajedničko čitanje poezije, ko je šta novo napisao?

Presudne su to bile godine, izuzetne po energiji i lepoti. Dugogodišnji period druženja sa Stoletom i društvom tokom školovanja u Karlovačkoj gimnaziji i kasnije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu formirao me je kao pesnika, naravno, ali pre svega kao umetnika. Ne znam, u poslednje vreme mi je bitna ta distinkcija. Ej, da, ako se ne varam, Zoran Pantelić piše knjigu o tim privatnim, alternativnim okupljanjima umetnika iz raznih oblasti, pa verujem da će i Stojanova kuća, u kojoj su se čitale poezija i proza, pravila muzika, gledali umetnički filmovi prisutnih režisera, biti opisana. Kod Stojana u kući je postojao jedan umetnički hepening u kontinuitetu. Nažalost, rat je i tu zasekao tragičnu cezuru. Neki su nas napustili, kao odličan pesnik Boris Kulenović, neki su prestali da se javno bave umetnošću, neki su, kao ja, ostali. ¶

GORDANA NONIN

